

Pedagogisch Handboek Gastouderopvang

Inleiding	2
Visie en doelstelling	2
Kwaliteitscriteria	3
Criteria gastouder algemeen.....	3
Criteria aantal kinderen.....	3
Criteria gastouder in relatie tot ouders.....	3
Criteria gastouder in relatie tot kinderen	4
Criteria gastouder in relatie tot gastouderbureau	4
Criteria aantal opvanglocatie	4
Kinderen en hun ontwikkeling	5
Ontwikkeling van de baby 0 tot 18 maanden	5
Ontwikkeling van de dreumes 18 tot 30 maanden	6
Ontwikkeling van de peuter 30 tot 48 maanden	6
Pedagogische uitgangspunten	7
De Vier Pedagogische doelen (+1)	8
1. Overdracht van normen en waarden.....	8
2. Sociaal-emotionele veiligheid en ontwikkeling.....	8
3. Sociale competenties en ontwikkeling.....	8
4. Persoonlijke competenties, verstandelijke en creatieve ontwikkeling.....	9
5. Opvang in een veilige en gezonde omgeving	10
Pedagogisch werkplan van de gastouder / Dé praktijk !	11
Sociaal-emotionele veiligheid en ontwikkeling <u>in de praktijk</u>	11
Sociale competenties en ontwikkeling <u>in de praktijk</u>	12
Persoonlijke competenties, verstandelijke en creatieve ontwikkeling <u>in de praktijk</u>	13
Overdracht van normen en waarden <u>in de praktijk</u>	14
Opvang in een veilige en gezonde omgeving <u>in de praktijk</u>	16
<i>Bijlage: Registratieformulier Ongevallen</i>	17
<i>Bijlage: Checklist Brandveiligheid</i>	18
Toetsing door de GGD van de gastouder en de opvanglocatie	21
Gastouderopvang in de zin van de Wet Kinderopvang.....	21
Gastouder	21
Accommodatie en inrichting	22
Pedagogisch Beleid	22
Aantal kinderen	22
Veiligheid, gezondheid en kindermishandeling.....	23
Deskundigheidseisen gastouder	24
Lijst gelijkgestelde diploma's voor het beroep gastouder	24

Inleiding

Dit Pedagogisch Handboek Gastouderopvang laat zien vanuit welke visie gastouderbureau Bambini a Casa handelt en welke uitgangspunten zij heeft voor het pedagogisch handelen van gastouders. Het geeft richting aan de werving, selectie, begeleiding en scholing van gastouders. Daarnaast onze visie op de ontwikkeling van kinderen in relatie tot de vier pedagogische doelen (+1). Het pedagogisch werkplan van gastouders maakt een concrete vertaling van de pedagogische doelen naar de dagelijkse praktijk.

Pedagogisch beleid raakt de kernfunctie van elke kinderopvanginstelling. Bij gastouderopvang is dit niet uitsluitend de opvang zelf maar alle activiteiten van het gastouderbureau die resulteren in opvang van kinderen door een gastouder; de bemiddeling dus, in de ruimste zin van het woord.

Visie en doelstelling Bambini a Casa

Gastouderopvang is professionele, kleinschalige en flexibele opvang verzorgt door een vaste gastouder, waarbij optimaal tegemoet gekomen wordt aan de wensen en eisen van ouders en gastouder. De gastouder vangt kinderen op in haar eigen huis of komt in huis bij de kinderen. Zij zorgt ervoor dat de kinderen goed worden verzorgd en biedt kinderen de mogelijkheid om zich in een huiselijke, veilige en vertrouwde omgeving, al dan niet samen met andere kinderen, te ontwikkelen en te ontspannen. Gastouders zijn professioneel, voldoen aan de in de Wet Kinderopvang gestelde deskundigheidseisen en zijn in staat de opvang van kinderen op een goede en verantwoorde manier uit te voeren. Het welbevinden van het kind staat daarbij centraal.

Gastouderopvang streeft ernaar een opvoedingssituatie te bieden waarin het kind zich geborgen en veilig voelt en die aansluit op de situatie thuis. Ook al blijft de ouder altijd eindverantwoordelijk voor de opvoeding, tijdens de opvanguren is de gastouder verantwoordelijk en heeft daarom een belangrijke bijdrage in de opvoeding. Goed overleg tussen de ouders en de gastouder is een voorwaarde voor een goede kwaliteit van de opvang. Het is daarom belangrijk ouders en gastouders goed voor te lichten en alle wensen en eisen helder te krijgen. Wij willen dat de afspraken, die ouders en gastouder over de opvang met ons en elkaar maken voor lange tijd zijn, zodat er sprake is van continuïteit en stabiliteit voor het kind.

Gastouderbureau Bambini a Casa werkt met freelance gastouders. Zij sluiten, via bemiddeling door het gastouderbureau, een overeenkomst met individuele ouders voor het opvangen van hun kinderen. Het gastouderbureau heeft geen arbeidsrechtelijke relatie met de gastouders. Het gastouderbureau stelt, naast de overheid, voorwaarden aan de bemiddeling. Ouders zijn degenen die de voorwaarden stellen aan de feitelijke uitvoering van het werk; de opvang. Iedere gastouder dient aan de gestelde voorwaarden te voldoen om bemiddeld te kunnen worden door Gastouderbureau Bambini a Casa

Bambini a Casa ziet het als haar taak afstemming tussen ouders en gastouder actief te ondersteunen. Dit doet zij door tijdens persoonlijke intake-, koppeling- en evaluatiegesprekken belangrijke aspecten van opvoeding en opvang aan de orde te stellen en consequenties van beslissingen inzichtelijk te maken. De tussentijdse contacten die het gastouderbureau daarnaast met ouders en gastouders heeft, hebben mede tot doel mogelijke knelpunten te signaleren.

Kwaliteitscriteria

Iedere gastouder en opvang aan huis dient aan een aantal (wettelijke) voorwaarden te voldoen om bemiddeld te kunnen worden door Gastouderbureau Bambini a Casa. De gastouder of opvang aan huis heeft voor aanvang van de opvang een uitgebreid persoonlijk intakegesprek met Bambini a Casa. Onderstaande kwaliteitscriteria gelden voor alle gastouders en worden voor de start van de opvang en daarna jaarlijks persoonlijk getoetst door de bemiddelingsmedewerkster.

Criteria gastouder algemeen

- √ In bezit van een diploma MBO-2 Helpende (Zorg en) Welzijn óf een gelijkgesteld diploma of EVC certificaat.
- √ In bezit van een geregistreerd certificaat EHBO voor kinderen volgens de eindtermen van het Oranje Kruis.
- √ In bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag (niet ouder dan 2 maanden bij aanvang van de werkzaamheden) ook voor huisgenoten vanaf 18 jaar indien opvang plaatsvindt in huis bij de gastouder. Partner en huisgenoten staan achter de werkzaamheden van gastouder.
- √ Eventuele eigen kinderen van de gastouder staan niet onder toezicht.
- √ Geen contact gehad met politie en/of jeugd- en zedenzaken.
- √ Positieve houding tegenover opvang van kinderen door anderen dan eigen ouders.
- √ Respect voor verschillende culturele achtergronden en opvoedingsideeën.
- √ Fysiek en geestelijk gezond en evenwichtige persoonlijkheid die in staat zijn is het goed begeleiden van kinderen.
- √ Is minimaal 18 jaar, heeft ervaring in verzorgen en begeleiden van kinderen en is minimaal een half jaar beschikbaar voor het werk als gastouder.
- √ Kan Nederlands lezen, schrijven en spreken tijdens de opvang (of een streektaal spreken).
- √ Is goed telefonisch bereikbaar tijdens haar werk.
- √ Heeft bij de opvang vanaf 4 kinderen een achterwacht beschikbaar die in geval van calamiteiten snel aanwezig kan zijn.
- √ Is zich bewust van zijn/haar verantwoordelijkheid als gastouder.
- √ Is zich bewust van zijn/haar dienstverlenende functie als gastouder en daaruit voortkomende consequenties.
- √ Is, evenals haar gezinsleden, in het bezit van een WA verzekering.
- √ Is integer, kan beroepsgeheim hanteren en respecteert privacygevoelige gegevens.
- √ In staat privé- en gezinsomgeving en –situatie te combineren met werkomgeving.

Criteria aantal kinderen

- √ De gastouder mag maximaal 6 kinderen opvangen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar (inclusief de eigen kinderen tot 10 jaar).
- √ De gastouder mag maximaal 5 kinderen opvangen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar (inclusief de eigen kinderen tot 4 jaar).
- √ De gastouder mag maximaal 4 kinderen opvangen in de leeftijd van 0 en 1 jaar, waarvan maximaal 2 kinderen in de leeftijd van 0 jaar (inclusief eigen kinderen in deze leeftijd).
- √ De gastouder heeft bij de opvang vanaf 4 kinderen een 'achterwacht' beschikbaar die in noodgevallen binnen 'ambulance aanrij tijden' in de opvanglocatie aanwezig kan zijn.

Criteria gastouder in relatie tot ouders

- √ Staat open voor feedback. Kan zich inleven in de situatie van de ouders en kan zelf gesprekken beginnen, onderwerpen aankaarten.
- √ Is in staat op een professionele manier contact met de ouders te onderhouden en afspraken te maken
- √ Heeft probleemsigalerend vermogen aangaande afstemming met de ouders.
- √ Neemt behoeften en wensen van de ouders als uitgangspunt.
- √ Zorgt voor een overdracht die naar tevredenheid van alle betrokkenen verloopt.
- √ Kan (in overleg met de ouders) het dagritme van het kind bepalen.
- √ Mag een kind niet meenemen in de auto tenzij de ouder hiervoor toestemming geeft, de gastouder gebruikt hierbij dan een officieel goedgekeurde autostoel en heeft een AVP (inclusief inzittendenverzekering) afgesloten.
- √ Mag een kind niet meenemen op de fiets tenzij de ouder hier toestemming voor geeft, de kinderen dienen dan minimaal 9 maanden oud te zijn en er wordt een officieel goedgekeurde fietsstoel gebruikt en eventueel een helm.

Criteria gastouder in relatie tot kinderen

- √ Biedt veiligheid, warmte en geborgenheid.
- √ Gaat graag met kinderen om.
- √ Bewust van verantwoordelijkheid als gastouder en laat kinderen niet alleen en laat het toezicht nooit aan anderen over.
- √ Besef van hygiënische omgeving en hygiënisch werken.
- √ Professioneel handelen en verantwoordelijkheidsgevoel.
- √ Stressbestendig en besluitvaardig; blijft kalm bij onverwachte gebeurtenissen en weet snel en effectief te handelen. Biedt continuïteit en stabiliteit.
- √ Kan organiseren en improviseren.
- √ Qua taalvaardigheid in staat zijn tot het begeleiden van kinderen.
- √ Inlevingsvermogen.
- √ Positief om kunnen gaan met kinderen.
- √ Heeft kennis van ontwikkelingsproces van kinderen en staat positief ten opzichte van de 4 pedagogische doelen en kan deze m.b.v. het pedagogisch werkplan in praktijk brengen.
- √ Effectief herkennen en het op gepaste wijze bespreekbaar maken van ontwikkelingsproblemen bijvoorbeeld opvallend gedrag, achterstanden, verwaarlozing, mishandeling en herkennen van ontwikkelingsfasen.
- √ Afwisseling tussen verschillende soorten activiteiten (actie versus rust) kunnen aanbrenge
- √ Kunnen overbrengen van normen en waarden aan kinderen.
- √ Flexibel in kunnen spelen op gebeurtenissen en programma aanpassen indien nodig.
- √ Kunnen bevorderen van zelfvertrouwen en relaties met anderen.
- √ Kan grenzen stellen en houdt overzicht.

Criteria gastouder in relatie tot gastouderbureau

- √ Geeft blijk van een goede uitvoering van het pedagogische, veiligheid- en gezondheidsbeleid. Kan kwaliteitsnormen aannemen en wil deze uitvoeren.
- √ Wil zichtbaar kennismaken van (nieuwe) kwaliteitseisen en verbetermogelijkheden.
- √ Staat open voor suggesties en nieuwe regelgeving vanuit de overheid/ gastouderbureau.
- √ Is bereid tot samenwerking met het gastouderbureau en staat gedurende de opvang open voor (geplande en soms ongeplande) bezoeken ten behoeve van evaluatie, begeleiding en risico-inventarisatie.
- √ Voert jaarlijks (m.b.v. gastouderbureau) een risico inventarisatie in de opvangwoning uit.
- √ Zoekt communicatie c.q. hulp als hij/zij problemen ervaart in werk of privésituatie.
- √ Is bereid tot het volgen van (deels) verplichte cursussen, e-learning modules, themabijeenkomsten en/of trainingen.
- √ Is betrouwbaar in het nakomen van afspraken.

Criteria opvanglocatie

- √ De opvanglocatie voldoet aan de wettelijke eisen voor wat betreft de ruimte en is veilig, hygiënisch en kindvriendelijk.
- √ In de opvanglocatie wordt, samen met het gastouderbureau, voorafgaand aan de opvang (daarna jaarlijks) door de gastouder en ouder (m.b.v. Bambini a Casa) een Risico Inventarisatie uitgevoerd en een plan van aanpak afgesproken om risico's te verkleinen.
- √ Gastouder woont niet op hetzelfde adres als de ouder.
- √ De woning is, ook wanneer er geen opvang plaatsvindt, geheel rookvrij.
- √ In (en rondom) de opvanglocatie wordt geen alcohol gebruikt voor aanvang en tijdens de opvang van kinderen (geldt ook voor huisgenoten).
- √ Er is binnen minimaal 3,5 m2 en buiten minimaal 3 m 2 speelruimte per kind.
- √ Bij opvang van kinderen jonger dan 1,5 jaar is er een aparte slaapruiimte beschikbaar
- √ Er zijn voldoende goed functionerende rookmelders.
- √ In (en rondom) de opvanglocatie worden kinderen nooit alleen gelaten met een huisdier.
- √ In de opvangwoning wordt het toegestaan dat de GGD (middels een bezoek) toezicht houdt op de opvanglocatie.
- √ Er heerst een goede sfeer in huis, het huis moet een plek zijn waar een kind zich veilig en geborgen voelt.

Kinderen en hun ontwikkeling

Ieder kind heeft een eigen karakter en temperament. In zijn ontwikkeling volgt elk kind een eigen patroon en heeft daarbij een eigen tempo. Ieder kind heeft een groot potentieel aan mogelijkheden in zich. De situatie waarin een kind opgroeit en de mensen die het kind omringen spelen een belangrijke rol in de manier waarop die mogelijkheden worden gerealiseerd en in welk tempo dat gebeurt.

Kinderen leren voortdurend. Daardoor ontwikkelen ze zich. De ontwikkeling verloopt bij ieder kind anders. Globale beelden van het functioneren van kinderen kan enig houvast geven. Onderstaand een grove aanduiding van drie ontwikkelingsfasen die we hanteren om bepaalde ontwikkelingen en karakteristieken aan te duiden.

Ten aanzien van het stimuleren van de ontwikkeling dient er een evenwicht te zijn tussen het alleen ingaan op wat het kind zelf aangeeft en het actief aanleren van kennis en vaardigheden. Als een kind zich goed ontwikkelt, zal de gastouder eerder uitgaan van (en aansluiten op) wat het kind al kan. Als een kind zich (op bepaalde gebieden) minder goed ontwikkelt of bijvoorbeeld heel eenzijdig speelt, kan het nodig zijn het kind op dit punt actief te stimuleren, bijvoorbeeld door soms zelf ook te spelen en bepaalde dingen voor te doen. In elk geval wordt gevarieerd (spel)materiaal en speelgoed gebruikt dat past bij de leeftijd en mogelijkheden van het kind. Daarbij speelt ook een rol wat de gastouder zelf belangrijk vindt, wat ze leuk vindt of waar ze goed in is. Als een gastouder een enthousiaste boekenwurm is, zal ze dit graag met het kind delen. Wanneer de gastouder een hekel heeft aan puzzelen zal het moeilijk zijn het enthousiasme van het kind hiervoor te wekken.

Ontwikkeling van de baby (0 - 18 maanden)

De baby is competent en krachtig, maar ook sterk afhankelijk van volwassenen. Een intieme, betrouwbare relatie met de gastouder is belangrijk. Een baby heeft behoefte aan vertrouwde mensen (niet te veel wisseling) en een vertrouwde voorspelbare omgeving en ritme. Ze bouwen zelfvertrouwen en een eerste besef van zichzelf op als ze fysieke en emotionele veiligheid ervaren.

Baby's:

- groeien en ontwikkelen in deze leeftijdsfase het snelst
- zijn kwetsbaar, maar taai en volhardend
- zijn afhankelijk van volwassenen voor het vervullen van hun behoeften
- zijn zeer gemotiveerd om te leren en 'zelf te doen'
- willen directe behoeftebevrediging en meteen aandacht
- kunnen goed met non-verbale signalen aangeven wat ze nodig hebben
- hebben zekerheid, voorspelbaarheid en regelmaat nodig
- zijn gevoelig voor snelle schommelingen in gezondheid en welbevinden
- hebben stabiele relaties nodig met een beperkt aantal sensitieve volwassenen

Ontwikkeling van de dreumes (18 – 30 maanden)

Het gedrag en de ontwikkeling van een dreumes varieert sterk; sprongen vooruit wisselen af met een terugval. Dreumesen worstelen met het ontwikkelen van het 'ik' en willen onafhankelijker worden van de volwassene, terwijl ze tegelijkertijd nog sterk emotioneel verbonden zijn en steun nodig hebben. De wens tot zelf doen, ontdekken, en hun groeiende behoefte aan controle in dagelijkse bezigheden is vaak in conflict met hun afhankelijkheid van verzorgers om dingen te laten gebeuren. Dreumesen maken zich snel fysieke, sociale en taalvaardigheden eigen, maar dit heeft nog veel oefening nodig. Dreumesen vinden rituelen en routine aan de ene kant prachtig, maar verzetten zich er soms ook tegen. Dit vraagt veel van de vindingrijkheid en het geduld van de volwassene.

Dreumesen:

- zijn energiek en 'op weg'
- zijn bezig met controle over hun wereld te krijgen, door het zoeken van grenzen en effect van hun gedrag
- willen vaak dingen die ver vooruit lopen op hun taal of fysieke mogelijkheden
- zijn actief en nieuwsgierig
- zijn vastbesloten om competent te worden en gebeurtenissen en dingen te begrijpen
- hebben intense en vaak onvoorspelbare gevoelens
- worden gedreven door kansen en mogelijkheden en op aanmoediging
- zijn impulsief en hebben nog weinig zelfcontrole
- zijn gericht op het hier en nu
- zoeken sociale interactie en leren door imitatie
- leren met hun hele lijf
- leren door te doen en veel minder door wat er verteld wordt
- hebben onderscheidende behoeften, maar vallen soms tussen wal en schip (tussen baby's en peuters)

Ontwikkeling van de peuter (30 - 48 maanden)

De peuter heeft een groeiend vermogen voor taal en leert verschillende standpunten zien. Hij krijgt inzicht in afbeeldingen, symbolen, getallen en woorden. Het activiteitsaanbod moet zorgen voor leerrijke ervaringen, zodat peuters begrip voor hun eigen belevingswereld en de wereld om hen heen kunnen opbouwen. Peuters zijn nog steeds wisselend in hun ontwikkelingstempo; ze gaan dan ineens met sprongen vooruit en staan dan een poosje stil of vallen even terug. Ze leren steeds beter om te gaan met veranderingen en onverwachte gebeurtenissen. Ze kunnen zelf steeds beter activiteiten plannen en overzien en ze krijgen steeds meer inzicht in hun eigen rol.

Peuters:

- herkennen patronen en regels in de wereld, dit moedigt hen aan om vragen te stellen en te reageren op onzin en humor
- krijgen een groeiende mogelijkheid om het gezin, thuis en de gastouder te zien in het perspectief van de groter wordende wereld
- krijgen nieuwe mogelijkheden zoals symbolen, voorstellingen, creativiteit, muziek, woordspelletjes en omgaan met getallen
- ontwikkelen taal en rekenkundige vaardigheden, ook inzicht in begrippen oorzaak/gevolg, verbale expressie en ontdekkingen in de fysieke en sociale wereld
- ontwikkelen een beter geheugen en kunnen daarom verhalen vertellen, meer complexe situaties oplossen, langer met iets bezig zijn en meer 'gericht nieuwsgierig'
- ontwikkelen sociale vaardigheden om vriendschappen aan te gaan en vast te houden en er wordt een begin gemaakt om het uitgangspunt van een ander te zien
- ontwikkelen fysieke vaardigheden verder
- leren steeds beter plannen maken, controleren, vragen stellen en na te denken over activiteiten en taakjes
- gebruiken hun fantasie en voorstellingsvermogen om de eigen identiteit en die van de ander te verkennen

Pedagogische uitgangspunten

Als basis voor het pedagogisch beleid gelden de volgende uitgangspunten:

- ⇒ Elk kind heeft er recht op dat aan de basisbehoeften, zoals behoefte aan voeding, aandacht, geborgenheid en genegenheid wordt voldaan.
- ⇒ Elk kind heeft recht op respect en krijgt ruimte om zich op eigen wijze te ontwikkelen.
- ⇒ Tegen een kind mag geen verbaal of fysiek geweld gebruikt worden.
- ⇒ Seksuele handelingen en intieme relaties in de contacten met het kind zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.
- ⇒ Elk kind heeft recht om onvoorwaardelijk geaccepteerd te worden. Hoewel het noodzakelijk is om bepaald gedrag te verbieden, dienen gevoelens serieus te worden genomen.
- ⇒ Een kind heeft recht op individuele aandacht en zorg.
- ⇒ Kinderen wordt veiligheid, geborgenheid in een vertrouwde en uitnodigende omgeving geboden, waarbinnen ze de ruimte krijgen om ervaringen op te doen en zich te ontplooiën.
- ⇒ Kinderen worden gestimuleerd in hun ontwikkeling, daarbij rekening houdend met de individuele behoefte van ieder kind.
- ⇒ Kinderen krijgen gevarieerde spelmogelijkheden en materialen aangeboden, passend bij de ontwikkeling van het kind.
- ⇒ Kinderen krijgen zowel binnen als buiten voldoende ruimte geboden om veilig en gevarieerd te kunnen spelen.
- ⇒ Ook chronisch zieke kinderen en kinderen met een handicap hebben recht op gastouderopvang, voor zover hiermee de mogelijkheden van de gastouder niet overvraagd worden.
- ⇒ Bambini a Casa hanteert een protocol kindermishandeling dat volledig te downloaden is op onze website www.bambiniacasa.nl.

Het belangrijkste doel van opvoeding vinden we dat kinderen opgroeien tot mensen die:

- zelfvertrouwen hebben, een positief zelfbeeld hebben
- zelfstandig zijn
- eigen keuzes durven maken
- open en eerlijk zijn
- zich kunnen verplaatsen in anderen
- kunnen samenwerken met anderen
- respect hebben voor anderen
- respect hebben voor de leefomgeving

De Vier Pedagogische Doelen (+1)

1. Overdracht van normen en waarden

Waarden en normen spelen uiteraard ook een rol in de hiervoor genoemde aandachtsgebieden. Bij morele competenties denken we aan:

- besef dat eigen handelen iets te weeg kan brengen in de wereld, inzicht in oorzaak en gevolg en consequenties van handelen
- motivatie om anderen ter wille te zijn en om niemand pijn te doen
- leren van goede manieren
- leren van sociale regels
- vermogen om te gehoorzamen
- vermogen en moed om voor zichzelf op te komen
- controle over eigen gedrag en emoties
- morele gevoelens als trots, schuld en schaamte
- omgaan met en respect voor diversiteit

Daarnaast zijn er een aantal specifieke thema's die betrekking hebben op het overdragen van waarden en normen. Bij alle thema's geldt; wat je ook tegen kinderen zegt, je eigen houding en je eigen daden zijn doorslaggevend; deze maken op kinderen meer indruk dan alles wat je zegt! Juist op het punt van waarden en normen is overeenstemming tussen ouder en gastouder essentieel.

2. Sociaal-emotionele veiligheid en ontwikkeling

Om zich goed te kunnen ontwikkelen is het belangrijk dat kinderen zich veilig voelen tijdens de opvang. Het belangrijkste is wel dat de gastouder 'er is' voor een kind; ze gaat een relatie met het kind aan en zorgt dat ieder kind een eigen plekje heeft. Zij zorgt voor veiligheid door goed te kijken en te luisteren en de gevoelens van het kind serieus te nemen. De gastouder probeert de gevoelens van de kinderen zoals blijdschap, woede, verdriet, angst en onverschilligheid te verwoorden. Het kind leert hierdoor de gevoelens van zichzelf en van anderen te herkennen en ermee om te gaan.

3. Sociale competenties en ontwikkeling

Hieronder verstaan we de competenties die te maken hebben met de sociale omgang met anderen. We denken daarbij aan:

- vertrouwen in anderen en vaardigheden om hulp te vragen en ontvangen, besef van verbondenheid en afhankelijkheid
- verbondenheid met familie, de gastouder, bewustwording van identiteit, sekse, leeftijd en persoonlijke kenmerken
- anderen aanvoelen en anticiperen op elkaars gedrag, imiteren
- initiatief nemen en volgen en leiding accepteren
- geven en ontvangen van hulp
- positief bijdragen aan het geheel
- samen spelen en meedoen met de groep, delen met anderen
- problemen en conflicten oplossen
- zorg voor de natuur

Belangrijk aspect van de sociale ontwikkeling is de ervaring hoe om te gaan met andere kinderen en volwassenen. Door het omgaan met anderen leert het kind de uitwerking van zijn gedrag op anderen (dan de eigen ouders) kennen. Mede hierdoor krijgt het kind inzicht in zijn eigen gevoelens en leert het de reactiemogelijkheden van anderen kennen. Tevens leert het kind de betekenis van troosten, helpen, rekening houden met de ander en omgaan met conflicten. De gastouder helpt het kind bij het verder ontwikkelen van sociale kennis en vaardigheden, die het gezellig samen zijn en spelen met elkaar bevorderen.

4. Persoonlijke competenties, verstandelijke en creatieve ontwikkeling

Emotionele competenties

Competenties die te maken hebben met de manier waarop het kind zichzelf ervaart en met de wijze waarop hij of zij emoties kan reguleren:

- bewustwording van zichzelf in relatie tot belangrijke anderen
- zelfvertrouwen; vertrouwen op eigen kracht en vermogen
- vermogen om emoties te reguleren door ze te uiten op een sociale manier
- controle hebben over impulsen, frustratietolerantie
- geconcentreerd (alleen) spelen en vasthouden aan een plan; doorzettingsvermogen
- positieve levenshouding, plezier in eigen lijf en leven, plezier in het omgaan met anderen

Motorische en zintuiglijke competenties

Competenties die te maken hebben met zintuiglijk en motorische ervaringen en vaardigheden:

- grof motorische vaardigheden (kruipen, lopen, rennen)
- fijn motorische vaardigheden
- bewegen op muziek en maken van ritmische bewegingen
- plezier in bewegen; gevaar onderkennen en niet angstig zijn
- waarnemen van en plezier in zintuiglijke ervaringen als voelen, ruiken, horen, proeven, zien
- zelfredzaamheid bij persoonlijke verzorging

Cognitieve competenties

Competenties op het gebied van verstandelijke vermogens:

- kennis en inzicht in de sociale wereld
- empathie; begrijpen en benoemen van emoties en bedoelingen, perspectief nemen
- begrijpen van verhalen en wat geschreven taal is
- kennis en inzicht in de natuur; dieren, planten, elementen, seizoenen
- kennis en inzicht in de fysieke wereld en wetmatigheden
- kennis van verhoudingen, verzamelingen, hoeveelheden
- onderzoekende houding, nieuwsgierigheid
- vaardigheden en plezier in bouwen
- vaardigheden om problemen op te lossen; logisch denken

Communicatieve competenties

Competenties die te maken hebben met het contact maken met anderen en uitdrukking geven aan eigen gedachten en gevoelens:

- praten en communiceren met anderen, eventueel tweede taalverwerving
- non verbale communicatie begrijpen en gebruiken
- beurt nemen en geven
- gemotiveerd zijn om anderen te begrijpen en jezelf begrijpelijk te maken
- luisteren naar een verhaal
- kijken naar en begrijpen van plaatjes en foto's
- begrijpen van de betekenis van geschreven taal

Creatieve en beeldende competenties

Competenties die te maken hebben met uitdrukken van gevoelens en gedachten, anders dan in taal:

- dans en beweging
- zingen en muziek maken
- tekenen, verven en beeldende uitingen
- bouwen en constructies van klein en groot materiaal
- expressie van zorg voor andere mensen, dieren en planten

5. Opvang in een veilige en gezonde omgeving

We creëren ten behoeve kinderen in de gastouderopvang een situatie waarin betrokkenen gezondheid- en veiligheidsrisico's onderkennen en het handelen erop gericht is om ziekte en ongevallen te voorkomen. Het gedrag van kinderen, ouders en gastouders staat centraal in de risico inventarisatie die meer bewust maakt van de risico's en helpt om deze tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

Gezondheid

Er zijn tal van factoren die de gezondheid beïnvloeden. Directe verbanden zijn doorgaans moeilijk aantoonbaar. Kinderen opvangen in een omgeving waarin een goede gezondheid zoveel mogelijk gewaarborgd is, gaat verder dan het voorkomen van kinderziekten. Zelfs als er in de woning van de gastouder slechts incidenteel zieke kinderen zijn, betekent dit niet automatisch dat kinderen hier niet aan risico's blootgesteld worden. Ook ogenschijnlijk gezonde kinderen kunnen aan risico's blootgesteld zijn die een goede gezondheid ondermijnen. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan een ongezonde binnenlucht, verbrandingsgassen en zwevende deeltjes microstof; stoffen die op termijn luchtwegaandoeningen kunnen veroorzaken.

Een gezond kind voelt zich prettiger en ontwikkelt zich beter. Behalve veiligheid en hygiëne zijn er allerlei factoren die een goede gezondheid kunnen bevorderen. Daarbij denken we aan: gezonde en voedzame voeding, hygiënisch bereiding van voedsel, regelmatig naar buiten gaan, niet roken in het bijzijn van kinderen, rekening houden met allergie of intolerantie, voldoende rust inbouwen, kleding aangepast aan binnen- en of buitentemperatuur, aandacht (ook voor zieke kinderen).

Bij de risico-inventarisatie gezondheid worden vier categorieën gezondheidsrisico's uitgewerkt die min of meer direct hun weerslag kunnen hebben op de gezondheid van de kinderen, gedurende het verblijf in de woning waar de kinderen worden opgevangen. Het betreft gezondheidsrisico's door overdracht van ziektekiemen, gezondheidsrisico's als gevolg van het binnen- en buitenmilieu en ten slotte gezondheidsrisico's ten gevolge van (het uitblijven van) medisch handelen.

Veiligheid

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Daarbij zien ze geen gevaar. Hoe ouder kinderen worden, hoe beter ze leren wat wel en niet mag en wat wel en niet gevaarlijk is. Omdat het voor de gastouder onmogelijk is om elke minuut van de dag het gedrag van de kinderen in de gaten te houden, is een veilige omgeving van groot belang. Hierbij is er een spanningsveld tussen veiligheid en pedagogische aspecten. Dit spanningsveld moet uitmonden in een goede mix tussen het bieden van veiligheid en het bieden van voldoende uitdaging en voldoende leermomenten. Niet alle veiligheidsrisico's moeten worden afgedekt, wel moeten de risico's tot een aanvaardbaar minimum worden gereduceerd en de kans op ernstig letsel voorkomen worden. In een omgeving waar kinderen spelen, wordt niet altijd alles gebruikt waar het voor bestemd is. Dit is een belangrijke reden waarom u moet zorgen voor een veilige omgeving. Het gedrag is minstens zo belangrijk. Juist in een omgeving waar kinderen experimenteren en ontdekken, heeft veiligheid een heel dynamisch karakter. Het gedrag van kinderen in relatie tot de omgeving staat centraal bij de risico inventarisatie. Door de opvangwoning op deze wijze te bekijken op de thema's verbranding, vergiftiging, verdrinking, valongevallen, verstikking, verwondingen, beknelling, botsen, stoten, steken en snijden komt er een realistisch beeld naar voren. De risico's kunnen op maat beoordeeld worden. Zo is een onafgedekt stopcontact gevaarlijk voor een kind van 1 jaar, maar geen probleem voor een 8-jarige. Kennis van en ervaring met kinderen is dus het uitgangspunt, en niet de kennis van technische normen en eisen.

Verslag Veiligheid en Gezond

Het gastouderbureau maakt jaarlijks een totaalverslag met daarin een beknopte en overzichtelijke samenvatting van alles wat er op het gebied van veiligheid en gezondheid (in alle woningen waar opvang plaatsvindt) is gebeurd. In het verslag worden volgende zaken opgenomen:

- Wanneer en door wie de inventarisatie van de woningen zijn uitgevoerd.
- Een overzicht van de belangrijkste uitkomsten van de inventarisaties.
- Een overzicht van de lijst met geregistreerde ongevallen en gevaarlijke situaties (en de genomen maatregelen).
- Een overzicht van de belangrijkste actiepunten en de geplande acties.
- Een overzicht van maatregelen die getroffen zijn om de veiligheid en gezondheid te vergroten of om risico's te reduceren.
- Hoe en wanneer ouders over de veiligheid en gezondheid in de gastouderopvang zijn geïnformeerd.

4. Overdracht van normen en waarden in de praktijk:

- omgaan met anderen
Om te bevorderen dat kinderen leren op een positieve manier met anderen om te gaan, legt de gastouder in de omgang met het kind accent op respect, de ander in zijn waarde laten, de ander ruimte geven, helpen als dat nodig is, eerlijkheid en anderen (mensen en dieren) geen pijn doen of plagen. De gastouder probeert dit te bereiken door zelf het goede voorbeeld te geven, door erover te praten en uitleg te geven, maar ook door het kind zelf te stimuleren. Afhankelijk van de situatie kiest zij ervoor ongewenst gedrag te negeren of te corrigeren vanuit een positieve benadering.
- omgaan met verschillen
Een open houding in het omgaan met verschillende mensen is belangrijk. We denken hierbij aan mensen en kinderen uit andere culturen, aan mensen met een andere levensstijl, religieuze of politieke overtuiging of aan mensen met een handicap. Uitgangspunt is respect en acceptatie. De gastouder brengt dit op de kinderen over door erover te praten en dingen uit te leggen als hiervoor een aanleiding is.
- rolpatronen
De gastouder treedt ieder kind in de eerste plaats als kind tegemoet. Rollen en rolpatronen dienen niet van tevoren vast te liggen; jongens en meisjes krijgen in hun spel dezelfde keuzemogelijkheden. Gastouders praten hierover met kinderen als dat zo uitkomt.
- seksualiteit
In bepaalde situaties, zoals bij het verschonen, naar de wc of in bad gaan, is het geen probleem dat kinderen elkaar bloot zien. Seksualiteit maakt deel uit van de totale ontwikkeling van kinderen en kan dus ook aan de orde komen bij de gastouder. Uitgangspunt is dat kinderen zich ook op dit terrein veilig voelen. Kinderen willen soms doktertje spelen. Dit is geen probleem, maar gastouders dienen erop te letten dat kinderen niet tegen hun zin betrokken worden bij het spel van anderen en dat kinderen elkaar geen pijn doen. Als ouders duidelijk andere grenzen stellen en er bijvoorbeeld problemen mee hebben dat anderen hun kind bloot zien houdt de gastouder hier rekening mee.
- regels
Afspraken die de gastouder met de kinderen maakt zorgen dat een opvangdag plezierig verloopt. Kinderen hebben behoefte aan grenzen en regels kunnen daarbij helpen. De regels scheppen duidelijkheid en geven de grenzen aan van wat wel en niet toelaatbaar is. Regels dienen consequent gehanteerd te worden, maar wel aangepast aan leeftijd en ontwikkelingsniveau van het kind. De gastouder geeft de kinderen uitleg (op hun eigen niveau) over het waarom van bepaalde regels.
Als voorbeeld noemen we hier het eten. Dit is een rustpunt in de dag en het is goed om een aantal regels af te spreken, bijvoorbeeld; handen wassen voor het eten, wachten met eten totdat iedereen wat op zijn bord heeft, elkaar smakelijk eten wensen, bestek (leren) gebruiken, niet met volle mond praten, niet knoeien met eten, verschillende soorten eten (leren) eten, aan tafel blijven totdat iedereen klaar is met eten.

Bijlage 5A: Registratieformulier ongevallen

Datum ongeval: . . . - . . . - . . . . Datum registratie ... - ... - 20... Naam gastouder:	Ingevuld door: Adres ongeval:
1. Welk kind was bij het ongeval betrokken?	
Naam:	Leeftijd: jaar
2. Waren er andere personen (kind/ouder) bij het ongeval betrokken?	
Ja, namelijk: Nee	
3. Waar vond het ongeval plaats?	
Speelplein/buiten Entree, garderobe, gang Trap Woonkamer Slaapkamer	Keuken Berg/wasruimte Toilet Badkamer Anders, namelijk:
4. Hoe ontstond het letsel?	
Ergens vanaf gevallen Gestruikeld/uitgegleden/verstapt Ergens tegenaan gestoten of gebotst Ergens door geraakt Onderling contact: stoeien, bijten, slaan, etc Bekneld geraakt	Gesneden of geprikt Ergens aan gebrand Vergiftiging (bijna) Verdrinking Anders, namelijk
5. Waar was het kind mee bezig?	
6. Beschrijf het ongeval in eigen woorden	
7. Wat voor letsel heeft het kind opgelopen?	
Botbreuk Open wond Schaafwond Kneuzing/bloeduitstorting	Verstuiking/verzwikking Ontwrichting (bijvoorbeeld schouder uit de kom) Anders, namelijk:
8. Wat is het lichaamsdeel waaraan het kind letsel heeft opgelopen?	
Hoofd Nek Arm (inclusief schouders, sleutelbeen)	Romp (inclusief rug) Been (inclusief heup) Anders, namelijk:
9. Is het kind naar aanleiding van het ongeval behandeld?	
Nee Ja, door: Huisarts / Spoedeisende Hulpafdeling van een ziekenhuis /Opgenomen in een ziekenhuis Anders, namelijk	
10. Hoe kan het ongeval in de toekomst worden voorkomen?	

1. Heeft u de kinderen geleerd om voorzichtig om te gaan met vuur?

Het is verstandig de kinderen te waarschuwen voor de gevaren van vuur en ze uit te leggen hoe er veilig mee om te gaan.

2. Hangt of legt u wel eens iets over de verwarming?

Het is beter om geen spullen op de verwarming te leggen. Door de warmte kunnen sommige dingen gaan schroeien en uiteindelijk vlam vatten.

3. Gebruikt u altijd schoon en droog hout voor in uw open haard?

Droog en schoon hout is de enige juiste brandstof. Gooi nooit kolen, gelakt hout en papierrestanten in de open haard. In open vuur vormen ze koolmonoxide. Een allesbrander bestaat niet.

4. Staan uw brandbare schoonmaakmiddelen op een veilige plaats?

Brandbare schoonmaakmiddelen moeten op een koele en droge plaats bewaard worden, waar kinderen niet bij kunnen (hoog opbergen of afgesloten kast).

5. Wordt uw schoorsteen minstens eenmaal per jaar geveegd?

U doet er goed aan uw schoorsteen minstens één keer per jaar en voor het stookseizoen te laten vegen.

6. Wordt uw CV/geiser/gaskachel eenmaal per jaar gecontroleerd en schoongemaakt?

Eenmaal per jaar schoon laten maken. Sluit hiervoor een onderhoudscontract af met een installatiebedrijf. Voor huurwoningen is dit de taak van de verhuurder. Zorg voor toegang in uw woning!

7. Is de ruimte waar uw CV hangt goed geventileerd?

Zorg voor een goede ventilatie in de ruimte. Een CV moet altijd een directe afvoer naar buiten hebben!

8. Maakt u regelmatig de filter van uw afzuigkap schoon?

Het rooster van de afzuigkap moet regelmatig vetvrij worden gemaakt. Dan werkt de afzuigkap natuurlijk veel beter en is de kans van vuuroverslag bij vlam in de pan kleiner.

9. Bewaart u spuitbussen uit de buurt van zon, branders en waakvlam?

Spuitbussen kunnen ontploffen en zijn brandbaar, dus uit de zon houden!

10. Laat u uw apparatuur wel eens stand-by staan?

Apparaten zo veel mogelijk alleen stand-by laten staan als u er voor korte tijd geen gebruik van maakt en als u zelf thuis bent.

11. Gebruikt u verdeeldozen om meer apparaten op 1 stop- contact aan te sluiten?

Het aansluiten van teveel apparaten op één wandcontactdoos kan overbelasting veroorzaken. Overmatige warmteontwikkeling kan brand tot gevolg kan hebben.

12. Liggen er bij u snoeren onder het tapijt?

Snoeren onder het tapijt kunnen beschadigen of doorbranden.

13. Laat u brandende kaarsen en waxinelichtjes wel eens onbeheerd staan?

Hoe simpel ook, ze kunnen altijd omvallen als u er niet bij bent.

14. Staan uw kaarsen op brandgevaarlijke plaatsen (bijv. bij gordijnen, kinderen)?

Kaarsen moet u nooit zo neerzetten dat ze gemakkelijk een ander voorwerp in brand kunnen steken door bijvoorbeeld omvallen of tocht.

15. Kunnen kinderen bij u thuis bij lucifers en aanstekers komen?

Bewaar vuurgevaarlijke voorwerpen buiten bereik van kinderen.

16. Heeft u voldoende rookmelders?

U moet minimaal één rookmelder hangen in de gang of hal tussen keuken en woon- en slaapvertrekken. Heeft uw huis meerdere verdiepingen, ook op elke etage en de zolder één.

17. Heeft u de rookmelder ook (juist) opgehangen?

Een rookmelder kopen, betekent ook ophangen. Helaas laat nog steeds driekwart van de bezitters de rookmelder in de verpakking zitten. Oorzaak: gemakzucht! Controleer jaarlijks of de rookmelder nog werkt d.m.v. de testknop op de melder. En vervang meteen een lege batterij!

19. Heeft u een blusdeken in huis?

Met een kleine blusdeken kunt u een beginnende brand zelf blussen. Lees de gebruiksaanwijzing bij uw blusdeken of kijk op veiligheid.nl.

21. Kunt u thuis beginnende brandjes snel blussen met water? (bijv. met tuinslang)

Bedenk goed waar u water of een blusdeken binnen hand- bereik heeft.

22. Heeft u een uitwerpladder in huis?

Een opvouwbare ladder is een uitkomst als u boven woont en niet beschikt over een goede tweede vluchtroute. Probeer de ladder altijd eerst uit of deze de goede lengte heeft! Bevestigen aan de vensterbank, verhuisbalk, radiator of raamkozijn. Test of uw uitwerpladder ook lang genoeg is om tot te grond te kunnen afdalen!

25. Heeft u een (geoefend) vluchtplan?

Een vluchtplan is de verzamelnaam voor een plan dat uw hele gezin kent om in geval van brand uw huis tijdig te verlaten. Uw vluchtplan moet u ook regelmatig oefenen om te zien of het werkt en of er misschien iets aan uw situatie veranderd is.

27. Zijn er afspraken over wie voor kinderen en huisdieren zorgt bij brand?

Neem deze afspraken op in uw vluchtplan.

28. Is uw vluchtroute in huis vrij van obstakels (fiets, kratjes, et cetera)?

Zorg dat uw vluchtroute ook vrij is (fiets, kratjes, etc.)!

29. Zijn uw deuren snel te openen, hangen uw sleutels op een vaste plek?

Een vaste plek voor uw huissleutels is van levensbelang. Het komt nog steeds vaak genoeg voor dat mensen een brandend huis te laat kunnen ontvluchten, omdat de deuren zijn afgesloten en in de paniek de sleutels onvindbaar zijn!

30. Blust u een vlam in de pan met water?

Een vlam in de pan NOOIT blussen met water. Altijd van u af een deksel over de pan schuiven en laten zitten tot de vlam is gedoofd. Ditzelfde kunt u doen met een kleine blusdeken.

31. Weet u hoe u het beste kunt handelen bij brandwonden?

Eerst lauw stromend water, de rest komt later. Kijk op veiligheid.nl om te zien wat u wel en niet moet doen bij brandwonden.

32. Heeft u voldoende water in de buurt als u barbecuet?

Zorg dat er altijd een emmer water, zand of de tuinslang in de buurt is bij de barbecue.

33. Loopt u wel eens weg terwijl pannen op het vuur staan?

Droogkokende pannen, oververhit vet en olie. Gewoon omdat u zelf even iets anders bent gaan doen. Een van de meest voorkomende oorzaken van woningbranden!

34. Reikt u wel eens met wijde kleding (bijv. ochtendjas) over uw fornuis?

Draag nooit kleding met wijdvallende mouwen boven een gaspit. Dit lijkt een open deur, maar helaas oorzaak van kledingbranden die zeer ernstige brandwonden veroorzaken!

35. Rookt u wel eens in bed?

Rook nooit in bed, een brandende sigaret kan uw bed snel in brand zetten als u in slaap valt.

36. Heeft u isolatiemateriaal met brandvertragende eigen schappen?

Gebruik zo veel mogelijk brandvertragend isolatiemateriaal. Maakt de kans bij kortsluiting op brand een stuk kleiner.

37. Gebruik u bij het afbranden van verf een gasbrander?

Als de gasvlam in contact komt met droog hout, stofresten of gordijnen is brand snel ontstaan. Vooral bij klussen thuis één van de meest voorkomende brandoorzaken!

38. Ventileert u de ruimte wanneer u met brandbare middelen werkt?

Werken met brandbare middelen vereist goede ventilatie. Let vooral op het symbool ZEER ONTVLAMBAAR op het etiket van de verpakking.

39. Rolt u verleng snoeren helemaal uit bij gebruik?

Rol verlengsnoeren altijd helemaal uit, opgerold worden ze te warm, wat tot brand kan leiden.

40. Zijn uw gas- en elektraleidingen in goede staat?

Gasleidingen kunt u zelf controleren met een kwastje met zeep sop. Vormen zich belletjes, dan heeft u een lek. Bij elektraleidingen moet u letten op bedradingen waar leidingen bloot liggen, veiligheidsstopcontacten, aardlekschakelaar- controle, de aansluitingen van toestellen en controle van de stekkers. Beter is altijd advies te vragen bij het gas- en energie- bedrijf waar u gas en licht van betreft.

41. Zijn de zekeringen doorverbonden met zilverpapier?

Zekeringen mogen niet doorverbonden zijn met zilverpapier. Met het aanbrengen van zilverpapier verbindt men de elektriciteit door zonder zekering. Bij de volgende kortsluiting zal veel warmte vrijkomen waardoor brand kan ontstaan.

42. Is de aardverbinding nog in orde?

De aardverbinding moet in orde zijn. Tegenwoordig worden aardpennen de grond ingeslagen die voor aarde zorg dragen. Gelet moet worden of dit systeem is aangebracht en niet te erg geoxideerd is.

43. Zijn er kunststofschootjes, lamellen of piepschuim- materialen aanwezig?

Indien brandbare schootjes, lamellen of piepschuimmaterialen in de vluchtwegen zijn aangebracht kan dit door de enorme verstikkende rookverspreiding een ernstig probleem vormen. Aanbevolen wordt om brandvertragende schroten aan te brengen. Iets duurder, maar een stuk veiliger.

44. Worden de filter en de luchtafvoer slang van de wasdroger regelmatig van stof ontdaan?

De afvoerslang voert vochtige lucht maar ook stof af. De slang en het filter kunnen door het stof verstopt raken, waardoor de warmte zich kan ophopen. Het gevolg daarvan kan zijn dat de motor niet meer gekoeld wordt en daardoor in brand kan raken.

45. Verkeert de gas slang naar het gasfornuis in goede conditie?

De gas slang naar het gasfornuis moet goedgekeurd zijn met een GIV-keurmerk. De aansluitingen moeten voorzien zijn van rubberen afsluitingsringen. De slang zelf moet gecontroleerd worden op scheurtjes en knikken. Indien de slang gebreken vertoont, moet deze direct vernieuwd worden. Als het gasfornuis in een keuken is ingebouwd en men de slang niet kan controleren, dient een koperen leiding te zijn aangebracht.

46. Zijn er interne verbouwingen geweest, waardoor het risico op een brand groter is geworden?

Bij een verbouwing waarbij bijvoorbeeld een muur is weggehaald of leidingen zijn omgelegd, kan het zijn dat niet meer wordt voldaan aan de brandveiligheidseisen. De brandweer kan na de verbouwing bij u langskomen om dit te controleren.

47. Worden de sigaretten op een veilige manier uitgemaakt of weggegooid?

Sigarettenpeukjes worden nog wel eens vergeten. Vallen van de rand van de asbak of rollen tussen de kussens van een bank of stoel in. Het schuimrubber van stoelen en banken is uiterst brandbaar. Let daarom altijd op dat de sigaretten veilig worden uitgemaakt.

48. Is de elektrische deken in orde?

Elektrische dekens kunnen brand veroorzaken. Meestal ligt de oorzaak in het opbergen van de dekens na het winterseizoen. De deken wordt dan te scherp opgevouwen, waardoor na een aantal jaren de bedrading kan beschadigen. Het advies is dan ook om bij het opbergen van de dekens deze niet te scherp te vouwen.

Toetsing door GGD van de gastouder en de opvanglocatie

Inleiding

Het kalenderjaar 2010 is een overgangsjaar. De toetsing van gastouders wordt in 2010, naast een administratief onderzoek beperkt tot een één-uurs-bezoek van de GGD-inspecteur op het opvangadres waarbij de gestelde eisen worden getoetst. De kwaliteitsaspecten die de toezichthouder beoordeelt ten aanzien van de gastouder zijn ingedeeld naar de volgende domeinen:

1. gastouderopvang in de zin van de Wet kinderopvang;
2. gastouder;
3. accommodatie en inrichting;
4. pedagogisch beleid;
5. aantal kinderen;
6. veiligheid en gezondheid.

Elk domein kent verschillende voorwaarden; criteria waarop wordt getoetst of wordt voldaan aan de kwaliteitsvoorschriften uit de Wet kinderopvang, de AMvB deskundigheidseisen gastouders kinderopvang, Besluit Registratie Kinderopvang, de Regeling Wet kinderopvang, de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang of de Wet klachtrecht cliënten zorgsector.

1. Gastouderopvang in de zin van de Wet Kinderopvang

1.0 Gastouder en handhaving

- Er loopt geen handhaving in het kader van de Wet kinderopvang tegen de gastouder.
- De gastouder treft maatregelen om recidive van eerder geconstateerde tekortkomingen in de opvangsituatie te voorkomen.

1.1 Gastouderopvang in de zin van de wet

- De opvang vindt plaats door tussenkomst van een geregistreerd gastouderbureau.
- De opvang vindt plaats door een gastouder welke niet de ouder van de op te vangen kinderen is noch de partner van de vraagouder.
- De gastouder exploiteert maximaal één voorziening voor gastouderopvang.
- De opvang vindt plaats op het woonadres van de gastouder of van één van de vraagouders.
- De gastouder is niet inwonend bij de vraagouder.

2. Gastouder

2.1 Verklaring omtrent het gedrag

- De gastouder is in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag.
- Bij opvang in de woning van de gastouder zijn alle huisgenoten vanaf 18 jaar in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag.
- De verklaring omtrent het gedrag is bij aanvraag om opname in het landelijk register niet ouder dan twee maanden (geldend bij gastouders die starten in 2010).
- De verklaring omtrent het gedrag is vóór aanvang van de werkzaamheden bij het gastouderbureau overlegd én de verklaring omtrent het gedrag is bij overleggen niet ouder dan twee maanden.

2.2 Onder toezicht gestelde kinderen

- De gastouder heeft geen kinderen die (tijdelijk) onder toezicht staan.
- De gastouder is niet (tijdelijk) ontheven of ontzet uit het ouderlijke gezag.

2.3 Deskundigheid gastouder

- De gastouder beschikt over een getuigschrift conform de ministeriële regeling.
OF
De gastouder beschikt over een EVC-bewijsstuk waaruit blijkt dat de gastouder voldoet aan alle competenties van de bij ministeriële regeling aangewezen MBO-2 opleiding(en).
- De gastouder beschikt over een geregistreerd certificaat Eerste Hulp aan kinderen van het Oranje Kruis.
OF
De gastouder beschikt over een geregistreerd certificaat Spoedeisende Hulpverlening bij Slachtoffers (SEHSO) van NedCert.

2.4 Kwaliteitseisen gastouder

- De gastouder is 18 jaar of ouder.
- De gastouder heeft een opleiding die kwalificeert voor het beroep gastouder.
- De gastouder is telefonisch bereikbaar.

2.5 Gebruik van de voorgeschreven voertaal

- De Nederlandse taal of een streektaal wordt als voertaal gebruikt.
OF
- Er wordt een andere taal als voertaal gebezigd, daar de herkomst van de kinderen in deze specifieke omstandigheid daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door de houder vastgestelde gedragscode. Het gaat hier om gastouderopvang voor kinderen van buitenlandse expats die tijdelijk in Nederland verblijven, bijvoorbeeld omdat de ouders werken bij een internationaal bedrijf. De voorwaarde is niet bedoeld voor kinderen die in Nederland blijven en opgroeien.

3. Accommodatie en inrichting

3.1 Binnen- en buitenspeelruimte

- De woning waar gastouderopvang plaats vindt is te allen tijde rookvrij.
- De woning waar gastouderopvang plaats vindt beschikt over voldoende binnenspeelruimte voor kinderen, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen.
- De woning waar gastouderopvang plaats vindt beschikt over voldoende buitenspeelmogelijkheden voor kinderen, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen.
- De woning waar gastouderopvang plaats vindt dient voorzien te zijn van voldoende en werkende rookmelders.

3.2 Slaapruimte opvangadres

- Er is een afzonderlijke slaapruimte voor in ieder geval kinderen tot anderhalf jaar.
- De slaapruimte is afgestemd op het aantal op te vangen kinderen.

4. Pedagogisch Beleid

4.1 Pedagogisch beleid

- De gastouder kent de inhoud van het pedagogisch beleidsplan.
- De gastouder handelt conform het pedagogisch beleidsplan.

4.2 Pedagogische praktijk

- De gastouder draagt zorg voor het waarborgen van sociaal emotionele veiligheid.
- De gastouder biedt de opvangkinderen de mogelijkheid om tot ontwikkeling van persoonlijke competentie te komen.
- De gastouder biedt de opvangkinderen de mogelijkheid om tot ontwikkeling van sociale competentie te komen.
- De gastouder draagt zorg voor de overdracht van normen en waarden.

5. Aantal kinderen

5.1 Aantal op te vangen kinderen door gastouder

- Bij een gastouder worden maximaal twee kinderen van 0 jaar gelijktijdig opgevangen.
- Bij een gastouder worden maximaal vier kinderen van 0 en 1 jaar gelijktijdig opgevangen.
- Bij een gastouder worden maximaal vijf kinderen gelijktijdig opgevangen, als de kinderen (op te vangen én eigen kinderen) allemaal jonger zijn dan 4 jaar.

OF

- Bij een gastouder worden maximaal zes kinderen gelijktijdig opgevangen, als de op te vangen kinderen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar zijn. Eigen kinderen tot 10 jaar worden meegerekend.

5.2 Achterwacht

- Indien er vier of meer kinderen op het opvangadres aanwezig zijn, dan is ondersteuning van de gastouder door een andere volwassene in geval van calamiteiten geregeld.
- De achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens de opvangtijden.
- De achterwacht is in geval van calamiteiten binnen 15 minuten op het opvangadres aanwezig.

6. Veiligheid, gezondheid en kindermishandeling

6.1 en 6.2 Risico-inventarisatie veiligheid & gezondheid

- De gastouder heeft op het opvangadres een risico-inventarisatie veiligheid van maximaal een jaar oud.
- De gastouder heeft een risico-inventarisatie veiligheid betreffende de actuele situatie.

a. Beleid veiligheid & gezondheid

- Er is een plan van aanpak waarin is aangegeven welke maatregelen op welk moment worden genomen in verband met de risico's, alsmede de samenhang tussen de risico's en de maatregelen.
- Er is een registratie van ongevallen, waarbij per ongeval de aard en plaats van het ongeval, de leeftijd van het kind, de datum van het ongeval en een overzicht van te treffen maatregelen worden vermeld.

b. Uitvoering beleid veiligheid & gezondheid

- De geïnventariseerde risico's zijn compleet en komen overeen met de risico's in de praktijk.
- Risico's worden gereduceerd door het nemen van preventieve maatregelen die effectief en adequaat zijn.
- De gastouder is op de hoogte van de risico's en handelt conform het plan van aanpak.
- De gastouder informeert de volwassen huisgenoten over de risico's en de daarbij behorende maatregelen uit het plan van aanpak.

6.3 Protocol kindermishandeling

- Op het opvangadres is een protocol kindermishandeling van het gastouderbureau aanwezig.
- De gastouder kent de inhoud van het protocol.
- De gastouder handelt aantoonbaar naar het protocol.

Deskundigheidseisen

De hoofdlijnen van de deskundigheidseisen voor gastouders zijn in de Wet kinderopvang opgenomen. De uitwerking staat in de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) met als titel Besluit deskundigheid gastouders kinderopvang gepubliceerd in de Staatscourant medio december 2009.

In de AMvB staat dat gastouders in het bezit moeten zijn van:

- een diploma dat door het Ministerie van OCW in een ministeriële regeling is aangewezen;
of
- een certificaat goed gastouderschap afgegeven door een erkende aanbieder waaruit blijkt dat de gastouder voldoet aan alle vereiste competenties, c.q. eindtermen volgens het kwalificatiedossier Helpende Zorg en Welzijn c.q. het eindtermendocument Helpende Welzijn.

In de ministeriële regeling wordt precies vastgelegd met welke MBO-2 diploma's een gastouder voldoet aan de eis (Helpende Welzijn, Helpende Zorg en Welzijn en inhoudelijk verwante MBO-2 opleidingen). In deze regeling worden ook diploma's van een hoger niveau genoemd (MBO niveau 3 en 4 en HBO). De definitieve lijst met diploma's is op 24 november jl. door het ministerie van OCW bekend gemaakt. De ministeriële regeling wordt tegelijkertijd met de AMvB vastgesteld. De tekst op het diploma moet exact overeenkomen met de namen van de diploma's die zijn genoemd in de lijst.

Gastouders moeten daarnaast in bezit zijn van een geregistreerd certificaat Eerste Hulp aan kinderen van het Oranje Kruis of een geregistreerd certificaat Spoedeisende Hulpverlening bij Slachtoffers (SEHSO) van Nedcert.

Gastouders die niet over genoemde diploma's of certificaten beschikken kunnen geen gastouder zijn in de zin van de Wet kinderopvang. Vraagouders ontvangen dan geen tegemoetkoming in de kosten van de Belastingdienst. Gastouders hebben tot 1 september 2010 de tijd om aan deze deskundigheidseisen te voldoen. Daarnaast moeten gastouders en de opvanglocatie nog aan een aantal eisen voldoen.

Lijst gelijkgestelde diploma's voor het beroep gastouder

Diploma's op mbo-2 niveau:

- Helpende Zorg en Welzijn 2
- Helpende welzijn 2
- Helpende breed 2
- Helpende sociaal agogisch werk 2

Diploma's op mbo-3 of -4 niveau (ook MDGO / MHNO / MSPO / Leerlingwezen):

- Sociaal Pedagogisch Werker 3 (SPW-3)
- Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW4)
- Pedagogisch Werker niveau 3
- Pedagogisch Werker 3 Kinderopvang
- Pedagogisch Werker niveau 4
- Pedagogisch Werker 4 Kinderopvang
- Onderwijsassistent
- Onderwijsassistent PO/SO (primair onderwijs/speciaal onderwijs)
- Sociaal-Cultureel Werker (SCW)
- Sport- en bewegingsleider
- Sport en bewegingscoördinator
- Sport en Bewegen

- m. A-Verpleegkundige
- n. Activiteitenbegeleiding (AB)
- o. Activiteitenbegeleider (AB)
- p. Agogisch Werk (AW)
- q. akte hoofdleidster kleuteronderwijs
- r. akte Kleuterleidster A
- s. akte Kleuterleidster B
- t. Arbeidstherapie (AT)
- u. B-Verpleegkundige
- v. Cultureel werk (CW)
- w. Extramurale gezondheidszorg (EMGZ)
- x. Inrichtingswerk (IW)
- y. Kinderbescherming A
- z. Kinderbescherming B
- aa. Kinderverzorging en Opvoeding
- bb. Kinderverzorging/Jeugdverzorging (KV/JV)
- cc. Kinderverzorgster (KV)
- dd. Kinderverzorgster van de centraleraad voor de kinderouitzending
- ee. Cultureel werk (KW)
- ff. Leidster Kindercentra van de OVDB
- gg. Residentieel Werk (RW)
- hh. Sociaal Dienstverlener (SD)
- ii. Sociale Arbeid (SA of SA2)
- jj. Sociale Dienstverlening (SD, SA of SA1)
- kk. Vakopleiding Leidster kindercentra (conform de WEB)
- ll. Verdere Scholing in Dienstverband (VSID) richting kinderdagverblijven
- mm. Verpleegkundige
- nn. Verpleegkundige
- oo. Verpleging (VP)
- pp. Verzorgende
- qq. Verzorgende beroepen (VZ)
- rr. Verzorgende Individuele Gezondheidszorg (VIG)
- ss. Verzorging (VZ)
- tt. Z-Verpleegkundige

Diploma's op hbo niveau:

- a. Leraar basisonderwijs (aan Hogeschool, PABO of IPABO)
- b. Pedagogiek (HBO-bachelor)
- c. Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH)
- d. Culturele en Maatschappelijke vorming (CMV)
- e. Leraar lichamelijke oefening (ALO)
- f. Kunstzinnig vormende opleiding op HBO-niveau (docentenrichting binnen kunstonderwijs of kunstzinnige richting binnen lerarenopleiding)
- g. Akte Lager onderwijs zonder hoofdakke (oude kweekschoolopleiding)
- h. Applicatiecursus leraar basisonderwijs (als vervolg op en in combinatie met kleuterakte A/B)
- i. Creatieve therapie (waaronder Mikojel)
- j. Cultureel Werk (CW)
- k. docent Dans
- l. docent Drama
- m. Educatieve therapie (Mikojel)
- n. Inrichtingswerk (IW)
- o. Jeugdhulpverlening
- p. Kunstzinnige therapie
- q. Lerarenopleiding Omgangskunde
- r. Lerarenopleiding Verzorging/Gezondheidskunde
- s. Lerarenopleiding Verzorging/Huishoudkunde
- t. Maatschappelijk Werk (MW)
- u. Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD)
- v. NXX (volgens de Wet op het voortgezet onderwijs)
- w. Pedagogiek MO-A of kandidaatsexamen Pedagogiek
- x. Pedagogische Academie
- y. Verpleegkundige